

ЦЕНА 15 коп.
qimat 15 kop.

Ванька

Татский язык.

ДАГГИЗ

Махач-Кала

1931.

3/4 п. л.

Тат. 456
из фонда редкой и старой
книг А. Р. Сахаров.
VANKA

nykumäti boruskonej Dağıdsu
Mähac-qala—1931.

Тат. 4-56
А. Р. Сјәхов.

ИЗ ФОНДА РЕДКОЙ И СТАРОЙ
КНИГ

Vanka

Kucurməj: Jə. R. Matatov.

X

hükuməti döfuxonəj Dağısdu
Məhəc-qala
1931

РОСІЯТО И ПОСЛАТІА ИНОФ. АН.
ИЗДАНИЕ

А. Р. Сјэхов

1-я Гостипография
ДзГПЗ'а г. М.-Калд
Дзгарт 592. Тираж 1000.
Закыз № 59-6.
На татск. яз.

Vanka.

Vanka Çukov, nyh sala hëil,
æzi 3 mäh pušo norə æmoriho ə şə
gyrdi ə kin Aljaxin cəkməci, şəv
mählyməj ən Roçdjəstvo (prazdnik
urusi) nə dəgəşd əri xisirə. Xazjaj-
ho və zirdasi usdoho rafdəngə
əri numaz səbəhmundəirə xundə
vəgyrd əz şkof xozjajn şişələj
mərəkəm-dəkirə ruckə ə pars gyr-
də qələmovož və, lov soxdə ə pu-
şoj xyşdə qyçə-qyç birə kəsəg
kuqozə sərgyrd əri nyvysdə.

Tə sərgyrdə əri nyvysdə syf-
dəi hərfə, jə cənd gilə tərsə-tərs
cərusd, dənisi ə dər və əpənçərə,

oxmurly dənisi ə torikə loj xunə
ə duvorhoj komiki əz dy taraf
qəfəsho kəşirə dəcirə əmorəbyryt
qolubhoj cəkməcii, və hərə dorə
ox kəşi. Kuqoz vəbu ə sər kyrsi
və jy poisdəbu ə sər suqrə zani-
ho ə puşoj kyrsi.

„həzizə kələbəbələjmə, kanstantin
Makaric—nyvysdəbu—və nyvys-
dənym əri ty kuqoz. Nimborəkbu
soxdənym Roçdjəstvoj (prazdnik)
işmurə və xosdənym əri ty xubi əz
xudo. Nisdi mərə bəbə və nə də-
dəj, tək tyni mundəjho ərimə kə
lə“

Vanka dodoşd cumhorə əpən-
çərə, ə sər şişəhoj komiki sojə
dorənbu jysyqşəhmələj jy, və hə-
byrdən ə jor ovurd çirətən kan-
stantin Makaric kələbəbəj xyşdə-
rə, qulluq soxdənbuho şəvinə qə-
raulci ə kin gospodin (oqo) Çi-

varjəv. Jy bu jə cyklə, sara, na-
zuka mərdlə, ommo qədərsyz dil-
boşə və çəldə 65 sala pirə mərd
bu, ə həmişəinə xəndəlyijə rujjə-
voz və ə sər xuşəlyjə cumhorəvoz.

Ruz mixisi ə ospəzxonə jə nən-
qə mipoisd əri məxsərə soxdə
ə qərəvoşhorəvoz, şəv dəpucundə
xyşdərə bul firəhə pusdi mi-
gəşd ə əjlonməj boqcəlyijə xunəj
gospodəho, tənqə-tənq soxdə ə çər-
qə-ciriq qərəulcii xyşdərəvoz. Əz
pəsəj jy, sərə zofru gyrdə, migəş-
dyt pirə Kaştanka (səg) və kypə-
kə (dysijə səg) Vijyn komirəki
num norəbyryt əz sijəhi rəng jy
və əz numnəgirə xuno durəz bi-
rəi çəndək jy.

Vijyn bu qədərsyz hyrmətgər
və mihribonly, və ə jə cum hyr-
mətgərirəvoz midənisi əsəhibhoj
xyşdə və ə jodho, ommo jy rə ih-

dibori nəbu. Ə zir hyrmətgəri jy
pəhni bu izuitijə (mənxəho-kəşuş
hoj katoliki, komihoki odly byryt
əz bədə həməltani işu) bədə hə-
məltani jy. Jəkiş jyrə xuno niťa-
nysd ə vəxdijy əz pəhniki omorə
hənc vəkəndə əz zani odomi əri
darəfdə ə xurəgho dəbirəniho buz-
xonəho jə nəngə əri dyzdirə kərg
ən hovomə rançbərhorə. Tək jə-
gile nərəsiri cubuqho ə pəsəi poj-
hoj jy, cəngilə bəsdə dullu soxdə
əmori hər orinə kufdə mijomo tə
nimə-çu, ommo həmişə xosbirə zyn-
də mibisbo mivəxyşd.

Imohoj gofsyz gufdirə mibu
ki, kələbəbələj mə poisdi gufdirə
ə lov dəvzoə, dodoşdə cumhorə
ə ocuq qirmizinə pəncərəhoj kili-
səj dih, şisirə nəmərihoj xyşdə
ə sər vərɤ, ədəj zərifat soxdə ə
qulluqcihorəvoz. Çərəqçirioj jys

bəsdə ə kişdi jy dulluni. Əz xini-
ki ədəj sovusdə dəshorə ə jəki
və, ətəhər pirə mərđho xəndysdə
guş-guşi soxdəni goh ə şəvqərə-
voş horəvoz və gohigə ə xurəg
soxdəniho qərəvoşhorəvoz.

—Burnovoti buj kəşim mi imu?
gufdirə, kynd ovurd quti burno-
votirə ə loj zənho. Zənho burnovo-
tirə buj kəşirə sarb ovurdyt, kə-
ləbəbələ qədərsyz şor birə şəq-
qə zə xəndysd və çyraj zərə gufdi!

—Sujmiş sox, bəjəbərdi!

Dorəni burnovotirə əri buj kə-
şirə ə səghoş. Kaştanka sarb ovur-
dəni sər xyşdəmə çumundə və, qəh-
ri birə, rafdəni ovlətə. Vijyn əz-
hyrmətgəri xyşdə sarb nəovurdə
burmiş soxdəni dym xyşdəmə.

Hovo xuşlyni. Əvr hovo sokin
ocuq və əjozlyni. Şəv torik hisdi-
gəş həməj dih ə siprə bunhoj xys

dərovoz vədirəmorənytho əz tov-
hoj dəxməhoj rançərho nyqrərə
xuno tov dorənytho, əz çinqirov-
ho və əz nysdə vərfho ə sər bu-
ho. Həməy hovo dəcirə əmorierac

zymzym soxdəniho əstərəho həci
ocuq nəxyslyniki, muguigə jyрэ ə u

pişoj prazdnik şuşdət və sovusdət
təmiş soxdə ə vərfəvoz

Vanka ox kəşirə dəzə ə mərə-
kəm qələmə və sərgyrd gənə əri
nyvysdə:

„Di mə ə molə kəşirə əmorəm.
Xuzain əz mujhoj mə gyrdə mo-
lə kəşirə vədəşənd mərə ə həjot
və küfd mərə ə qəiş cəkməciirə-
voz, cum mə ə xov vərafdəbu guf-
dirə ə cəmundəki gufərəj həil işu-
rə. Zən xuzain bujruq soxdəbu
ə mə əri təmiş soxdə jə orinə qur-
zumborə, mə sər gyrdymki, əri
təmiş soxdə əz loj dym jy, vəgyrd-
sər qurzumə voqund ə gyləj cummə.
Zir dəsi usdoho mərə məhmədi, sox-
dət dəşəndə əhərə: ə duxon fyr-
sorənyt mərə əri əraqi ovurdə, hiş-
dənyt mərə dyzdirə əri işu həvgyrdə
xijorhoj xuzainə və xuzainho küf-
dənyt mərə ə həcyrəvoz ofdo. Gisnə

təşnəjym. Səbəhho dorənyt mərə
 jə kəsəglə tihijə nun, pişnəiho
 jəvonə bojədə hoş və şəhongumho
 həmcyn jəvonə kəsəg nun. Cojho
 və şilovohorə xuzainho durama
 sirənyt. Ə sər ləmbəho xysyndə-
 nyt mərə. həil işu girisdənigə mə-
 hic xişirə nistanyisdənym, həçumun-
 dənym poisdə gufərərə. həzizə
 kələbəbələj-mə ty, soxrəhbəri xudo,
 vəgi mərə əzinço ə xunə ə dih
 bər. Nisdi mərə hic mynkyn.....
 Ofdorənym ə pojhoj ty və həmişə
 numaz mixunum, bər mərə əzinço,
 nəngə mimyrym.....”

Vanka cəpgundə lovhorə, po-
 kurd hərs cumhorə ə siyəhə cylk-
 lyijə dəshorəvoz və hirkə bard
 jyrə.

„Mə əri ty təmboku sov miso-
 xum nyvysd gənə:—numaz mixu-
 num, nəngə kyş mərə byzlələj ən
 Şidorə xuno. Əgə gufdirənigə mə
 korsyz mimunym miram sodoqo
 mivəcinyum, əri prikazşik cəkmə
 təmiz mişoxum jə nəngə əçigəj
 Fjədkə ə paska əri sodoqo vəcirə
 miram. həzizə kələbəbələj mə ty,
 nisdi mərə dijə mynkyn, təhno
 əz ylym başqəj. Voisdən bu mə-
 rə virixym bijom ə dih pəjərə,
 cəkməho nisdi əz xiniki tərsirə-
 nym. Kələ birə voromorumgə, ty-
 rə midorum və ə ty nihlym sataş-
 miş birə kəshorə, myrdigə qə-

diş mizənym ərity cytamki əri də-
dəj mə pjęlogija. Moskov kələ sə-
həri. Xunoho həmə gospodəjny, t,
həsbho omboryt, gusbəndho nis-
dyt. İnço həilho dəsde birə nis gəs-
dəny, və əkucəho şiroho xundə
nis hişdəny. Jəgilə mə dirəbyrym
əpəncərəj jə tuku omborə qirho,
əkələ qimət, əzuni qirho hisdi jə
pudinə çəhə mivətovu. Dirəm ə
jə tuku furuxdəniho hər çyrə ty-
fəngho, ə çirəj tyfənghoj barin
(xazjajn,) jəki sad monət.....Əqə-
sob tuku vəri cənd çirə kyşdə
myrqho və xərəguşho, ommo ə
kominço ov zərə omorətgə iho nis,
gufdirəny.

həzirə kələbəbələj mə ty xun-
cəj xudoirə (jəlkə—xuncəj prazdni-
ki) bəzətmiş soxdiki vəgi əri mə
jə ə zargyrdə qərəbəc və pəhni
sox ə qəd savzə sunduq. Irə mi-

nət sox xoh əz olgə—bikə və gu i
əri Vankəi“.

Vanka hirkəlyijə ox kəşirə və
gənə dənisi ə pəncərə. Ə jor
ovurd, kələbəbəj jy ə nəvəj xys-
dərovəz əvişə əri soxhoj xuncəi
ovurdə rafdənəbuno ruzhorə. Xuş ə
həzərovəz giroşdənbu ruzho! Mivə-
çəsd kələbəbələ jy, mivəçəsd suzo-
və kulok və ə işu dənisi rə mivəçəsd.
Vankəş. Tə burrə sox xuncəirə,
kələbəbə mikəşi qəjlon xysdərə,
jə xəjli burnəvotirə buj mikəşi
və mixəndysd ə sər əz xiniki
lərzirənbuho. Vanka. Ə çinqirov
dəpicirətno çohilə şəhm-dorho
poisdət los, dənisi rə, əz işu həçəl
komini rəsiri əri burrə əmorə əri
xuncəj xudoi? Əz kominço vədi-
rəmogə jə xərəguş vidovusd guni-
lərə xuno əz sər xysgə çinqirov-
lyijə vərfoho... Kələbəbə çyrəj nəzə-
rə poisdə nistənysdə:

—Girit, girit.... girit!

Həj kutəhə səhitu!

Burrə səhm-dorhorə əri xuncə-
hoj xuzain əri bəzətmış soxdə xun-
cə rə..... Əz həmə zıjodtə cələsmış
misoxd Olgə Ignatijəvnə-(bikə),
dusd Vanka. Dədəj Vanka Pjəla-
gija soq buho vəxd qulluq soxdən-
bu ə xunəj xuzain şəvqərovoşi. Olgə
bikə mixərund Vankarə ə şəkartix-
mərovəz, və əz korsyzi xutə sox-
dəbu Vankarə ə xundəi, nyvysdəi
və ə vəcəsdəi.

Pjəlagija myrdəngə, jətimə
Vankarə dəfırsoryt ə ospəzxonə
ə kin kələbəbəj jy və əz ospəz-
xonə fırsoryt ə Maskov ə kin
Aljaxin cəkməci.....

„Bijo, həzizə kələbəbələj-mə
ty, —sərgyrd gənə əri nyvysdə
Vanka—Əz Jusus xudo lovo xos-
dənym ərity, vəgi mərə əzinço.

Rəhm bər ty ə sər cy-məni bəxd-
syzə jətim, nəngə mərə həmə kuf-
dənyt və həmişə gisnəjym.

Ombor jyxsylym və həməmə ny-
vysdə nıstənyisdənym, hə gırisdə-
nym poisdə. Jəgilə xuzain vəbərd
zə ə mazaləj sərmə qolub cəkmərə,
mə ofdorum və oğucəvoz ə xyşdə
diromorə vəxyşdym. Pucizindəguni
mə və əzsəqiş usol dulənmiş birə-
nym... Və gənəşolum gufdirənym
əri Aljən, əri mənquzə Jəgorka və
jəmsik (fəjtunci), və komonceləj
məmə ə jəkiş mədi. Nəvəj ty Ivan
Çukov, həzizə kələbəbə dənışirəm
poisdə əty“

Vanka cor qəd soxdə nyvysdə
kuqozə dono ə konvart, komirəki
vosdorəbu ə jə kəpik ruz puşoj
kuqoz nyvysdə...
Fikir soxdə jəkəm dəzərə qələmə
ə mərəkəm nyvysd adrjəsə:

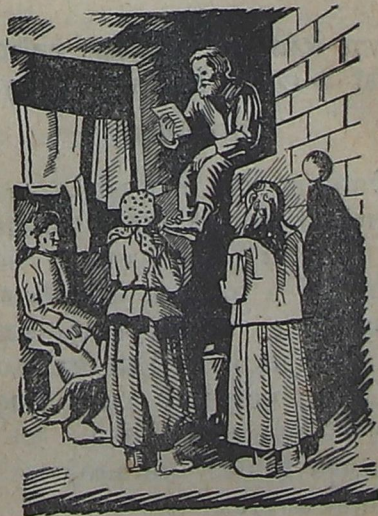
„Ə dih əri kələbəbə“
Pəsdə xorusdə pəsəj sərə gənə
nyvysd:

„Konstantin Makaric“
Razi birə ə nyvysdəki ə jy
məşət birəgor nəbiri gufdirə, vono
kiləhə, vokurd pusdirə ə sər şei
vidəvUSD vədərəfd ə kucə...

Ə qəsob tukuho əmorogorho,
əz komihoki pyrsirəbu, gyfdirəby-
ryt ə jy, ki kuqozə dəşəndəni ə
jəşig ən pocti, əz jəşig vəqyrdənyt
bərdənyt ə həmə vilojətho lə sə
həsbi tarantasəvoz ə pijonə jəmşi-
kəvoz (həsbhorə həj soxdogor) və
zingiləho ə gərdən həsbho və
dygə səs soxdə—soxdə. Vanka
vidovUSD dəşənd kuqozə ə tirak ə i
kyndiho buho jəşig ən pocti...

Olxoin birə dyl jy əz jə səhə-
tigə bəqdo səxd ə xov vərəfd...

Xovdi picə. ə sər pic (kələ pic
urusi) nyşdi kələbəbə, dullu sox-
də pojhorə ədəj xundə kuqozə əri

qərəvoşho... Ə jon pic ədəj gəşdə
vijyn burmiş soxdə—soxdə dym-
ləj xysdəre, *baa*

Cytam kumägi soxdä zakonhoj
sovjät ä çofoi häilho. şägyrdho.

Mäslähät.

Omborä çəfoho kəşiri vanka ä
şägyrdi ä kin. Aljixin cəkmäci. Ə
dəvr padcoh jəkiş kumägi soxdə-
gor nəbiri ä häilho, komihorə ki
kosibə xəlg minorityt ä şägyrdi
əkin sənihətkorho. Unə gyrə xuzə-
inho işurə voisdərə xuno guç mi-
soxdyt ä şägyrdhoj işu.

Bəşoqə təhəri imohoj ä dəvr
hykumət sovjät.

Imurə hisdi zakon kumägi sox-
dəniho ä şägyrdho. Cy nyvysdə
əməri ä i zakon?

Ən syfdə sənihətkor qəræxundi

əri nyvysdə dogovor ä şägyrd xys-
dərəvoz. Ə i dogovor bijo nyvysy:
ə cy sənihət bijo xutə soxugə şə-
gyrdə, cənqədə vəxdə bijo şägyr-
di soxugə, cənd səhət şägyrd bijo
kor soxugə vəd.vəd...

Əgə i kor ä şəhər birənigə u
vəxd dogovorə bijo təslix soxu in-
spjəktor truda(ä korsoxho dənisi-
rəniho). Ə dih dogovorə təslix sox-
dəni sovjät dih.

Cənd səhət bijo korsoxu şägyrd
ä zakonovoz? Ə şəhər şägyrdho
əz həçdəh sala zofru və ä dih əz
şəzdəh sala zofru bijo kor soxut
hənçəq şəş səhət. Ki əzi salho kə-
ləigə ixdişori əri kor soxdə həşd
səhət.

Əzunbəqdojgə şägyrdhorə ixdi-
şori əri dinçi vəgyrdə, əri xundə
ə şkolə jə nəngə ä kurşo və

hæmecn æri soxdæ hærcy iðuræ vo-
isd.

Xazainæ ixdijor nisdi æri hiş-
dæ soxdæ, dæ korhojgæ şægýrdho-
ræ æ xævlætæ væxd jæ nængæ æ væxd
kor: gofdæn æri hişdæ kumægi sox-
dæ æ kor xunæi, æri qulluq sox-
dæ hælhoræ, æri hişdæ ovurdæ hy-
zym, hov væd. væd.

Ø ornæjy jæ ruz şægýrdæ bijo
forioætæ bu.

Øzu bæşoæj æ salijy paņç ruz
forioætæ æz kor: 22 janvar, 1 væ 2
Maj, 7 væ 8 Nojabr.

Ø saljy jæ mæh şægýrdæ otpuski
Ø i mæh xuzain bijo dy hæq şægýrdæ.

Øgæ xuzain hæmişæ puzmiş sox-
danigæ u væxd şægýrdæ ixdijori
æri væðerafdæ æz jon xuzain væ u
væxd xuzain şægýrdæ bijo dy hæq æn
2 orinæiræ æ pyşo-„hæq væðerafdæi,
Hæmecn væðerafdæ miţany şægýrd

ægæ xuzain æ tæhlirævoz qof soxdæ-
nigæ æ şægýrdævoz.

Værasd oqoætæ xuzainho æ
sær hælæ şægýrdho. Hisdyt gænæş
xuzainæ ustoho, komihoki nis vo-
rovundænyt zakon æn doşdæi şoføj
æn hælhoræ.

Ini qofdæn gozjæt, komsomol-
skaja pravda“ nyvysdæni ki æ. Vi-
tjæbski sænihatkorho hişdænyt ş-
ægýrdhorækor soxdæ 10 sæhæt væ ki-
mi væxd 12 sæhæt æ ruzjy. Rasdi
æri iğiræ korho sud sovjæt sæxd
tæxsir doræ xuzainhoræ.

Ø Vanka çukov kumægi soxdæ-
gor næbiri. Ø dævr hykumæt so-
vjæt hær şægýrd miţany ofdæ æri jy
kumæg.

Gærægi ænçæq ki şægýrd xyşdæ-
ræ ædæskæs næ vængæny. Øz tov-
næj hær puzmiş soxdæi zakon æn
kymægi æn şofoiræ, hæl bijo xabar
dy æ inspektør jæ nængæ æ sojuz.

НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
Докторского факультета
Государственной науки С. С. Р.

